

BULGARİSTAN'DAN TÜRKİYE'YE YÜZ YILLIK SÜRGÜN

Nejla BİRKOÇ*

Cumhuriyetin kurulmasıyla Balkanların çeşitli bölgelerinden olduğu gibi Bulgaristan'dan da belli zaman aralıklarıyla yaklaşık olarak bir milyona yakın Bulgar Türkü baskı, zulüm ve kıyımlar sonucu Türkiye'ye göçe zorlanmıştır. 18 Ekim 1925 tarihinde Ankara'da imzalanan Türk-Bulgar İkamet Sözleşmesi gereği Bulgaristan'da yaşayan Türklerin isteğe bağlı göçüne engel olunmayacaktı. Bu anlaşmanın imzalandığı dönemlerde ülkenin kuzeyinde ve Trakya bölgesinde iki silahlı Bulgar örgütü tarafından bölgede yaşayan Türklere şiddet ve baskı uygulanmaya başladı. Ve bunun sonucunda yaklaşık yüz bin Türk Türkiye topraklarına göç etmek zorunda kaldı.

İkinci Dünya Savaşı sırasında göçler kısmen azaldı fakat savaşın sonuna da bu seferde Türklere karşı politik, kültürel ve dinsel baskılar uygulanmaya başlandı. Türklerin kendi dillerinde eğitim görmeleri kademeli olarak engellendi ve bir süre sonra da Türk okulları kapatıldı. Bulgaristan hükümeti Türklere vize ve pasaport verme işlemini kolaylaştırdı ve 1950 yılında Türkiye'ye nota vererek 250 bin kişinin Türkiye'ye gönderileceğini ve 1925 tarihli Türk-Bulgar İkamet Sözleşmesine dayanarak bunların üç ay içinde Türkiye tarafından kabul edilmesi gerektiğini bildirdi. Bunun sonucunda yaklaşık 156 bin kişi Bulgaristan'dan ayrılarak Türkiye'ye göç etti.

1956 yılında Komünist Partisi'nin aldığı "Tek milletli" Bulgar ulusu yaratma projesi doğrultusunda Bulgaristan'da yaşayan etnik gruplar üzerinde asimilasyon politikaları uygulanmaya başladı. Bu doğrultu da Pomak ve Romanların isimleri Bulgar isimlerle değiştirildi. Sıra ülkede yaşayan Türklere gelince, yine baskı ve şiddetle Türklerin dillerini öğrenme ve konuşma hakkı engellendi, Türklerin özgürce ibadet etmeleri ve geleneklerini yaşamaları da yasaklandı. Bu uygulamalar 1980'e kadar devam etti. 1980'den sonra ise Asimilasyon Politikalarının giderek yoğunlaşması ülkede Türklere karşı uygulanan baskı ve şiddeti arttırdı.

1984' te ise artık baskı doruk noktasına ulaşmıştı. Türklerin yaşadığı bölgelere Bulgar asker ve polis birlikleri yığılıyor, zor ve şiddet uygulanarak insanların isimleri değiştiriliyordu. Geceleri Türklerin yaşadığı köylere tanklarla tüfeklerle baskınlar yapılarak insanlara psikolojik ve fiziksel şiddet uygulanıyordu. O günleri yaşayan Rifat Yağcı Yaşadığı yörede "insanların gece baskınlardan korktuğu için evlerin de kalmayıp dışarda yaşadığını hatta dedesinin kış aylarında soğuktan üşüdüğü için toprağı kazarak çukurun içinde yatırdıklarını, gençlerin ise geceleri yatmadığını ve köylerin içinde gezdiklerini "ağlayarak anlatıyor. Baskıların ve yaşanan zulümlerin giderek artması sonucu 23 Aralık 1984'te Kırcaali'nin Hallar Köyü'nde yaşayanlar "neden baskı altındayız, isimlerimiz neden değiştiriliyor" diyerek yaşananların son bulması için barışçıl bir miting hazırlayalım demişler ve 23 Aralık gecesi diğer köyleri de dolaşarak düşüncelerini aktarıp seslerini duyurmak için

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Öğrenci Dergisi Baş Editörü.

eylem kararı almışlardır. 24 Aralık'ta on binlerce insan baskının son bulması ve insanca yaşamak için sokağa çıktı. Eylemler kısa sürede Mastanlı, Cebir, Kili başta olmak üzere Kırcaali'nin bütün yörelerine yayıldı. Eylemlerin giderek artması sonucu Bulgar hükümeti olayları bastırmak ve kalabalıkları dağıtmak için topluluğun üstüne silahlarla ateş açtı. Birçok insan yaralandı ve hayatını kaybetti, kimisi de fiziksel şiddete maruz kaldı. Bu olaylar sonucun da ayaklanmalara yön veren Türk aydınları ve önde gelenleri Bulgar yetkilileri tarafından tutuklanarak Belene Adası'nda ki toplama kamplarına gönderildi ve Türk halkı sindirilerek yıldırılmak istendi. Kamplara toplananlar pislik içinde çeşitli şiddet ve işkencelere maruz kalıyorlardı. Hatta bazıları çalıştırılmak üzere gardiyanlar eşliğinde inşaatlara gönderiliyorlardı. Bu kamplarda yaklaşık bin beş yüz Türk tecavüz, dayak, psikolojik işkence ve şiddet sonucu öldürülerek Tuna Nehri'ne atılmıştır.

Bulgaristan'da yaşanan olaylar ve Belene Kampı'ndaki insanlık dışı uygulamaların dünya basını tarafından duyulması sonucu 23 Haziran 1986 tarihinde İnsan Hakları Helsinki İzleme Komitesi incelemelerde bulundu. Bu gelişmeler sonucun da Belene Kampı kapatılarak kamptaki tutuklular ülkenin çeşitli bölgelerine ve ülke dışına sürgüne gönderilmişlerdir. Sürgüne uğrayan bir göçmen o yıllardaki yaşadıklarını şöyle anlatıyor: “istediğimiz şey kendi dilimizi konuşmak ve dinimizi yaşamaktı. Fakat Bulgar hükümeti bizim hiçbir suçumuz yokken, bizleri uzunca bir süre hapsetti daha sonrasında ise birçok defa sürgüne uğradık. Kışın ortasında evlerimizin camlarını kırıyorlardı, o soğukta beraber kat kat yorganların altında yatarak hayatta kalmaya çalışıyorduk.” Bir başkası da sürgünde yaşadıklarını şu sözlerle anlatıyor; “Sürgündeyken bir keresinde beni üç günlüğüne bir Bulgar köyüne gönderdiler. Bulgar köylüleri bana çok sıcak ve iyi davrandı. Hatta ben köyden ayrılırken uğurlamaya çiçeklerle geldiler, kalabalığı gören Bulgar polisleri ‘dağılın, burdan sonra başka bir köye sürgüne göndereceğiz bu adamı’ diye uyarıda bulundu. Yaşlı bir Bulgar köylünün cevabı ise ‘Tamam gönderin biz bu adamın kim olduğunu, nasıl bir insan olduğunu öğrendik, gönderin başka köye de onlar da öğrensin yaptığımız rezillikleri dediğini’” anlatıyor.

Türkiye, Bulgar hükümeti ve uluslararası alanda girişimde bulunarak soydaşlarının haklarını korumaya çalışmış ancak bu çabaların neticesi 1989 yılında dünya kamuoyu ve Türklerin baskısı sonucu Bulgar yönetimi geri adım atmak zorunda kaldı. Fakat Bulgar yönetimi suçlu olduğunu kabul etmemek için Türklere kimliğini ve haklarını geri vermedi bunun yerine Türk halkını göçe zorladı ve birçok Türk Avrupa'nın çeşitli ülkelerine gönderildi.

Turgut Özal yapılanlar sonucu; “Onlara artık baskı yapmayın, ben alırım vatandaşlarımı, hatta Bulgaristan Başbakanı Todor Jivkov da gelse onu da alırım, Türkiye de ona da yer var.” diyerek Bulgar yönetimine tepkisini gösterdi. Ve 1989'da Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında yaklaşık 400 bin kişi yurtlarını bırakarak vizesiz olarak Türkiye'ye göç etti.

KAYNAKÇA:

Rıfat Yağcı,Oradaydım Belgeseli 1989 Bulgaristan Göçü

<http://www.turkalemiyiz.com/asil/balkanlarrumeli.asp?id=602>

<http://www.balgoc.org.tr/bilgi/bulgazinlik.html>